

บทที่ 6

สรุปและเสนอแนะ

ประเทศไทยถือได้ว่าเป็นประเทศเกษตรกรรม ด้วยข้อสรุปสำคัญ 4 ประการ คือ ประการแรก ประเทศไทยมีเนื้อที่ถือครองเพื่อทำการเกษตรประมาณ 116,281,999 ไร่ หรือ 36.19% ของเนื้อที่ทั้งหมดของประเทศ ประการที่สอง คือ สาขาเกษตร เป็นแหล่งที่มีมูลค่าสูงสุดในมวลรวมผลิตภัณฑ์ขั้นต้นภายในประเทศ ซึ่งจะพบว่า ในปี 2523 มูลค่าการผลิตในสาขาเกษตรจะเป็นร้อยละ 26.2 ของมวลรวมผลิตภัณฑ์ขั้นต้นภายในประเทศ ซึ่งอยู่ในระดับที่สูงกว่ามูลค่าการผลิตในสาขาอื่น ๆ ประการที่สาม เป็นลักษณะสำคัญที่เด่นชัด คือ แรงงานประมาณ 65% ของประเทศอยู่ในภาคเกษตรกรรม และประการสุดท้าย คือ การส่งสินค้าออกของประเทศขึ้นอยู่กับสินค้าเกษตรกรรม เป็นสำคัญ จากประเด็นความสำคัญดังกล่าวนี้ การเกษตรจึงเป็นภาคที่มีความสำคัญมากสำหรับประเทศไทย

สำหรับการเพาะปลูกในประเทศไทยนั้น ประกอบด้วยพืชเศรษฐกิจหลาย ๆ ชนิด เช่น ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง อ้อย และยางพารา เป็นต้น แต่ พืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญมากที่สุด ก็คือ ข้าว โดยจะพบว่า พื้นที่การเพาะปลูกข้าวในปี 2523 เป็น 56,881,890 ไร่ หรือคิดเป็น 48.80% ของเนื้อที่ถือครองเพื่อการเกษตร นอกจากนี้ ข้าวยังเป็นอาหารหลักเพื่อการบริโภคและใช้เป็นสินค้าส่งออกอันดับหนึ่งของประเทศด้วย โดยมีมูลค่าการส่งออกในปี 2523 เป็น 19,505 ล้านบาท

ในเมื่อข้าวมีความสำคัญมากดังกล่าว ชาวนาในฐานะผู้ผลิตข้าวจึงมีความสำคัญต่อประเทศมากเช่นกัน และโดยที่ข้าวสามารถปลูกได้ทุกภาคในประเทศไทย ประชากรของประเทศที่เป็นชาวนาในปี 2523 จึงมีประมาณ 20,528,678 คน คิดเป็น 70% ของเกษตรกรทั้งหมดของประเทศ ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสนใจว่า ราคาข้าวที่มีบทบาทใกล้ชิดกับชาวนานั้น สามารถที่จะมีอิทธิพลจูงใจให้ชาวนาเพิ่มผลผลิตและขยายพื้นที่เพาะปลูกออกไปได้หรือไม่ การศึกษาในที่นี้จึงเน้นหนักทางด้าน การสนองตอบต่อราคาของชาวนา เป็นสำคัญ

รูปแบบจำลองอุปทานการสนองตอบต่อราคาของข้าวที่สร้างขึ้นภายใต้สภาพ เศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมของประเทศนั้น เมื่อนำมาประยุกต์เข้ากับข้อมูลสถิติสำหรับปี 2510-2523 แล้ว ผลลัพธ์ในการประมาณค่าสามารถนำมาวิเคราะห์ถึงรูปแบบการสนองตอบต่อราคาของชาวนาได้และ ทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนนโยบายการผลิต การค้าข้าวและการช่วยเหลือชาวนาของรัฐบาลได้ ถูกเป้าหมายมากยิ่งขึ้น ดังจะพบว่า จากการประมาณค่ารูปแบบจำลองสมการพื้นที่เพาะปลูกข้าว นั้น ราคาข้าวจะมีเครื่องหมายเป็นบวกในสมการอุปทาน นั่นคือปริมาณพื้นที่เพาะปลูกข้าวจะเปลี่ยนแปลงไปในทางเดียวกับการเปลี่ยนแปลงของระดับราคา แต่เนื่องจากความยืดหยุ่นต่อราคาที่เหมาะสมได้อยู่ในระดับที่ต่ำมาก ทำให้อาจพิจารณาได้ว่า การที่จะนำนโยบายราคามาใช้ เป็นเครื่องจูงใจให้เกษตรกรขยายความเจริญเติบโตของการทำนาของประเทศอาจจะไม่ได้ผล เท่าที่ควร แต่ในปัจจุบัน รัฐบาลควรให้ความช่วยเหลือชาวนาในด้านต่าง ๆ เช่น ในเรื่องปุ๋ย ซึ่งมีปัญหา เนื่องจากราคาของปุ๋ยโดยเฉลี่ยแล้วอยู่ในระดับที่สูงมาก เมื่อเทียบกับราคาข้าวที่ชาวนาขายได้ ทำให้มีการใช้ปุ๋ยในนาข้าวน้อย จากการวิจัยของ ดร.ทองโรจน์ อ่อนจันทร์ พบว่า เกษตรกรไทยต้องใช้ข้าวเปลือก 4.7 กิโลกรัม เพื่อซื้อปุ๋ยไนโตรเจน 1 กิโลกรัม ในขณะที่ประเทศอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไต้หวันใช้ข้าวเปลือก 2.5, 1.8 และ 0.5 กิโลกรัม เพื่อซื้อปุ๋ยไนโตรเจน 1 กิโลกรัมตามลำดับเท่านั้น ในด้านพื้นที่เพาะปลูกข้าวซึ่งอัตราการขยายตัวมีแนวโน้มที่จะลดลง เพราะความจำกัดของเนื้อที่เพาะปลูก ดังนั้นจึงควรเน้นความสนใจในด้านเพิ่มผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ให้สูงขึ้น ส่วนสภาพแวดล้อมอันมีอิทธิพลต่อการเพาะปลูกข้าว แต่ไม่อาจที่จะควบคุมได้ เช่น ปริมาณน้ำฝน ก็ควรให้ความสนใจ การชลประทานของประเทศมากขึ้น เพราะในปัจจุบันการชลประทานของประเทศยังอยู่ในระดับที่ต่ำ พื้นที่ที่สามารถรับน้ำได้มีเพียง 23.78% ของพื้นที่เพาะปลูกข้าวทั้งหมดเท่านั้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้ควร เป็นนโยบายที่เร่งด่วนที่รัฐบาลควรพิจารณาช่วยเหลือและแก้ไข

Raj Krishna นักเศรษฐศาสตร์ชาวอินเดียนได้แบ่งแยกกลุ่มการสนองตอบของพื้นที่เพาะปลูกข้าวออกเป็น 3 กลุ่ม ในระดับความยืดหยุ่นต่อราคาในระดับต่าง ๆ ตามที่กล่าวไว้ในบทที่ 1 ความยืดหยุ่นต่อราคาของการใช้พื้นที่เพาะปลูกข้าวของประเทศไทย อยู่ในระดับ 0.13 ซึ่งตกอยู่ในช่วงของกลุ่มการสนองตอบในระดับปานกลาง ซึ่งกลุ่มนี้มีความยืดหยุ่นต่อราคาจะระหว่าง 0.1 - 0.4 อันทำให้ได้ข้อ

สรุปสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ชาวนาในประเทศด้อยพัฒนามีการสนองตอบต่อราคา ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาของ Marc Nerlove และ Arthur T. Mosher

อย่างไรก็ดี จากการประมาณค่าสมการอุปทานการสนองตอบต่อราคาของชาวนั้น ทำให้พบ ปัญหาทางประการอื่น เป็นอุปสรรคต่อการศึกษา คือ การใช้ตัวแปรราคาข้าว เป็นราคาที่เกษตรกรขาย ได้ (farm gate prices) แม้ว่าจะมีความเหมาะสมถูกต้องสำหรับการศึกษาถึงรูปแบบการสนอง ตอบต่อราคาของชาวนาก็ตาม แต่ปัญหาคือ ความจำกัดของข้อมูลซึ่งมี เพียงแค่ 14 ปีเท่านั้น อันอาจ เป็นผลให้การประมาณค่าในบางสมการไม่สนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงของระดับราคา หรือปรากฏว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่เพียงพอที่จะอธิบายได้ ซึ่งไม่อาจที่จะหาข้อสรุปที่เป็นสาระสำคัญได้ ซึ่งปัญหา ดังกล่าวนี้อาจจะแก้ไขสำหรับการศึกษาในครั้งต่อ ๆ ไป อย่างไรก็ดีตาม รูปแบบจำลองที่สร้างขึ้นนี้ สามารถใช้ เป็นแนวทาง เพื่อวิเคราะห์สภาวะการณ์และแนวโน้มในอนาคตได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย